

BEN EROL'UN TRİOİD'İYİM

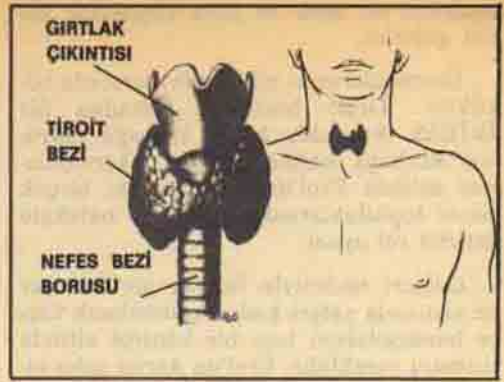
J. D. RATCLIFF

Bana hele bir bakınız! Ben Erol'u şişman, hantal ve sarsak yapabildiğim gibi onun yaşantısına öldürücü bir hız da verebilirim.

Ben pembemsi renkte, kelebek şeklinde ve Erol'un Gırtlak çıkıntısının hemen altındaki nefes borusu üzerine oturmuş durumda bir bezim. Ağırlığım 20 gram kadardır. Günlük hormon üretimim bir miligramın üçte biri kadardır. Büyüklüğüm ve üretme gücüm benim pek önemli olmadığı kanısını uyandırabilir. Hakikatte ben bir güç kaynağıyım. Ben Erol'un Tiroidiyim.

Eğer Erol'un doğduğu sırada benim hormonlarım olmasaydı ozaman o kalın dudaklı, yassı burunlu bir cüce, bir aptal veya tamamiyle çocuk halinde kalmış kuş beyinli bir kimse olurdu. Bununla birlikte, Erol için benim başlıca görevim onun yaşantı gidişini, yani metabolik olarak konuşmak gerekirse, onun bir sürüngen gibi yavaş mı, yoksa bir tavşan gibi hızlı mı hareket edeceğini tayin etmektir.

Diyebilirim ki beni bir demirci körüğüne benzetebilirsiniz. Ben hayat ateşini körükler, Erol'un milyarlarca hücre ve besini enerjiye çevirme hızını idare ederim. Ben yerine göre bu ateşi bazan yavaşlatır, bazan da körükleyerek şiddetlendiririm. Eğer hormonlarımdan, mikroskopla görülebilecek kadar küçük bir parça fazla üretecek olsaydım, ozaman belki de Erol ahlak suratlı, şişko, hantal, geri zekâlı ve hatta bazı hallerde yarı bitkisel yaşantılı

birisi olurdu. Öte yandan, eğer ben çok üretken olsaydım, ozaman da Erol'un bir kurt gibi doymak bilmez iştihası olurdu amma, yediklerini çok hızlı yaktığı için de sıskalıktan kurtulamazdı. Göz kapakları gözlerini kapayamayacak kadar, gözleri patlak olurdu. Titrek ve sinirli ve belki de psikiyatri servisinde tedavi görmesi gereken bir kişi olurdu. Kalbi okadar hızlı atardı ki nihayet Erol dayanamaz, belki de ölürdü.

Erol'un öteki salgı bezleri gibi ben de küçük bir kimya fabrikasıyım ve Erol'un kan dolaşımından aldığım maddeleri birleştirerek bunlardan karmaşık hormonlar üretirim. Benim iki esas hormonumun yaklaşık olarak üçte ikisi iyot'tan ibarettir. Günlük iyot ihtiyacım yuvarlak hesap yalnız 1/5000 gramdır. İşte bu mikroskopik miktar, çocukluk devresindeki geri zekâlılık ile sağlıklı olma arasındaki değişiklikleri ve erginlik çağında da dinçlik ve enerjilik ile hastalıklı durumları tayin eder.

Ben sizleri benim bir sürü kimyasal gayretlerimle rahatsız etmek istemiyorum. Ancak bazı hususların ilginç olacağını da ummaktayım. İyot bana Erol'un sindirim cihazı yoluyla ve iyodür halinde gelir. Enzimlerim (ki bunlardan çeşitli görevler yapan birçoklarına sahibim) bunları iyoda çevirir ve bu iyotları içimde bulunan ve tirozin adındaki bir amino-asit'le birleştirir. Bu kimyasal birleşmeden sonra ben iki esas hormonumu meydana getiririm. Bundan sonra da enzimlerim bu hormonların moleküllerini Erol'un kanındaki proteinlerle birleştirir ve böylece kan dolaşımı yolu ile bu hormonlar Erol'un vü-

cudunun en uzak ve ücra köşelerine kadar giderler.

Hormonlarının etkisi son derecede büyüktür. Tiroit hormonu olmadan bir İRİBAŞ (kuyruklu halde kurbağa yavrusu) kurbağa haline gelemmez. Hormonlarımız aslında Erol'un vücudundaki birçok hücre topluluklarında uyarıcı ve harekete getirci rol oynar.

Güçleri nedeniyle ihtiyaç görülen yer ve zamanda yeteri kadar kullanılmak üzere hormonlarımızı tam bir kontrol altında tutmam gereklidir. Erol'un karısı gebe olduğu zaman onun tiroidi, bu özel durumdaki ihtiyacını karşılamak üzere normal halden biraz fazla hormon sağlar. Erol uyuduğu zaman enerji ihtiyacı en azdır. Fakat en hafif bir hareketi bile ihtiyacın yükselmesine sebep olur. Doğrulup yatakta oturması bile, onun enerji ihtiyacını hayli yükseltir. Ayaga kalkmak ise bunu daha da çok artırır. Ağır ekzersizlerde bu ihtiyaç kat kat yüksek bir hal alır. Ağır zihin çalışmaları, enerji ihtiyacını hemen pekaz yükseltir. Bir saate bir yer fıstığının yarısı bile Erol'un gelir vergisi hesabını yaparken duyacağı enerji ihtiyacını karşılamaya yeterlidir.

Başka iki bez de hormon üretimimin, gerekli olan kontrolunu sağlamada bana yardım eder. Bunlardan biri Erol'un beyinin altında ek bir dokudan teşekkül eden Hipotalamus'tur. Öteyandan hipofiz bezi de beni hedef alan ve bana, gerekli enerjiyi sağlamam için çalışmamı hatırlatan bir hormon olup, Tropropin'i üretir. Çok fazla hormon ürettiğim zaman, hormonun fazlası tükürük üretimini kısıtlar. Bu şekildeki faaliyet üretimi bir düzeyde tutmaya yardım eder.

Gördüğümüz gibi, ben kimyasal olduğu kadar aynı zamanda sinirsel kontrol altındayım. İşte bu da benim gerilim ve üzüntü etkisi altında kaldığım zamanlar neden çok fazla hormon ürettiğimi izah etmektedir. Bu da Erol'un çok sinirli bir hal almasına ve hatta onun bir akıl hastanesine konmasına yeter. Ailede bir ölüm, işde başarısızlık, ağır bir otomobil kazası, önemli bir ameliyat, evlilik sıkıntısı ve bunların aylarca ve hatta yıllarca birbiri üzerine yığılması gibi nedenlerle zincirleme tepkiler sürer gider. Sıkılan beyin hipofiz bezinin fazla uyarılmasına sebep olur ve bu da beni çok fazla tenbih eder. Ozaman ben de Erol'un tahammül edemi-

yeceği kadar hızlı bir tempoda yaşantı sürdürmeye başlatırım.

Birçok bakımlardan ben Erol'un vücudundaki en zayıf noktalardan birini teşkil ederim. Birçok şeyler bana olumsuz etkiler yapar. Benim kontrolüm okadar hassas, hormon üretimim okadar çok faktörlere tabidir ki, bu düzen içindeki bir yanlışlık, bir bozukluk hemen bende bir sıkıntıya sebep olur.

İyot eksikliği bu sıkıntılardan en çok bilinen nedenidir. Erol, birçok gelişmiş ülkelerin halkı gibi, bu bakımdan büyük bir sorunla karşı karşıya değildir. Denizden elde edilen yiyecekler ve denize yakın bölgelerde yetişen sebzeler iyot bakımından zengindirler. Eğer bu gibi yiyecekleri bulmak mümkün olmazsa, ozaman da iyotlu tuz kullanmak benim iyot ihtiyacımı karşılamaya yeter. Fakat başka yerlerde yaşayan insanlar bu konuda okadar şanslı değildirler. Dağlık bölgelerdeki topraklarda ve sularda iyot hemen hiç bulunmaz. Vaktiyle buzul etkisi altında kalmış olan bölgelerde de aynı şey söz konusudur. Çünkü buzullar eridiği zaman topraktaki iyodu yıkayarak sürüp götürmüştür. Ve bu gibi birçok yerlerde iyotlandırılmış tuz da bulmak kolay değildir.

İyot açlığına karşı benim tepkim ve çarem büyüme, yani bulabileceğim iyodu hemen yakalayabilmem için milyonlarca yeni hücreler edinmektir. Bu durumda ancak 30 gram kadar olan ağırlığım yüz-yüzelli grama kadar artar. Bu iyot eksikliği Guatr'a —ki buna toksik olmayan Guatr denir— yol açar ki bu, Tiroid bezi çok fazla büyüyip te nefes borusunu sıkıştırmadıkça, daha çok görünüş için zararlı ve sağlık bakımından ise nadiren zararlı olur.

Çok çeşitli şeyler beni yavaşlatır ve hatta bir dereceye kadar hareketsiz hale getirebilir. Örneğin irsi bir bozukluk, bazı ilaçlar ve hastalıklar benim hayatı enzimlerimden herhangi birini yere serer ve bu yüzden de hormon üretimim yavaşlar veya durur. Veya anlaşılmayan nedenlerle ben keyfi olarak işe son verir, dumura uğrar ve çalışmayan tiroit dokularıyla kendimi donatırım. Veya Erol'un hipofiz bezi mahvolur ve benim ihtiyacım olan tenbih edici hormonu pekaz üretir.

Bu durumun tam karşısı da olabilir. Yani birçok şeyler beni aşırı üretim çoğunluğuna sevkedebilir ve bu kez de, yine

iyot eksikliği duyduğum zaman olduğu gibi büyürüm. Ancak bu kez sıkıntının adı «toksik» (zehirden hasil olma) GUATR'dır. İşin garip tarafı, aşırı iyot almak ta buna sebep olabilir. Yahut Erol'un hipofiz (tükrük) bezinde bir tümör (yumru) gelişebilir ve bu da beni hızlı harekete getiren ve Erol'un vücuduna fazla hormon sevkeden çok miktarda Thyroptopin üretimine sebep olur.

Birçok hastalıklarımın biri de Kanserdir. Fakat bana musallat olan kanser, nisbeten daha iyi huylu olan kanserlerden biridir. Bu kanser yayılmaktan çok bölgesel kalmak eğilimindedir. Bir operatör bunu kolaylıkla yakalar ve yüksek derecede bir iyileşme ümidiyle kesip alabilir. Yahut bu kanserin büyümesi tiroit hapları ile durdurulabilir ve hatta büyüklüğü küçültülebilir.

Çok şükür ki doktorlar benim hastalığıma bakmak hususunda birçok şeyler bilmektedirler. Belki bu konuda bildikleri Erol'un öteki iç salgı bezleri hakkındaki bildiklerinden daha da çoktur. Eğer çalışmalarım yavaş bir tempoda olursa, doktorlar olmayan veya eksik olan hormonu hap şeklinde vermek suretiyle Erol'u gayrete getirebilirler. Yok eğer çok hızlı hormon üretiyorsam ozaman da enzimlerime ve dolayısıyla hormon üretimime etki yapacak ilaçlardan birini yazabilirler. Yahut Erol'dan içinde radyoaktif iyot bulunan bir kokteyl içmesi istenebilir. Bu da alelade iyot gibi doğruca bana gelecek yolu bulur ve benim çok üretici halde olan hücrelerimi yavaşlatacak radyasyon etkisine başlar. Radyoaktif iyot çabuk zayıfladığı için, hakikatte bütün radyasyon birkaç hafta içinde kaybolur.

Aşırı aktif tiroitlerin çoğu, yukarıda belirtilen metotla tedavi edilir. Bununla beraber bazı hastalar da ameliyata lüzum gösterirler. Ameliyatta, operatörün benden alınacak kısmın tam miktarına doğru karar vermesi gerekir. Eğer çok az bir kısım alırsa, fazla hormon üretimime devam ede-

rim. Aksine çok bir kısmımı alırsa ozaman da bana destekleyici tiroit hormon hapları tedavisi yapılması gerekir.

Benim kötülük yaptığımı doktor nasıl anlar? Erol elini ileri uzattığı zaman, eğer parmakları titriyorsa, sinirli ise ve uyku bozuklukları çekiyorsa, çok iştahsız olduğu halde kilo kaybediyorsa, ozaman herhangi bir doktor bende aşırı faaliyet şüphe edebilir. Eğer Erol sarkik suratlı ve tembel tabiatlı ise ozaman da bende faaliyet yetersizliği var demektir.

İyi bir klinik uzmanı için deneylerin yardımı büyüktür. Bu deneylerden birinde kan proteinindeki hormon miktarı ölçülür ki, bu benim faaliyet derecem belirlemeye yarayan çok iyi bir deneydir. Yaklaşık bir düzünü deney yapılabilir ve bunlardan hangilerinin hangi hasta için en gerekli olduğu ancak bir doktor karar verebilir.

Sanırım ben hâlâ açıklanması gereken bazı sırları saklamaktayım. 1960'larda yapılan araştırmalar sonunda, Kalsitonin henüz keşfedilmiş olup, sizi temin ederim ki bu keşif büyük bir gelecek vadetmektedir. Kalsiyum da, kemiklerle dişlerin başlıca bileşimini teşkil eden ve vücudun önemli madenlerinden biridir. Komşum ve ortakım olan Paratiroit bezinin ürettiği hormon genellikle Erol'un kemiklerinden kalsiyum sızdırarak, kanındaki kalsiyum miktarını yükseltmeye çalışır. Çok fazla kalsiyum sızdırılırsa kemikler kuvvetini kaybeder. Bendeki kalsitonin bu olayı önler ve herşeyi dengede tutar.

Kalsitonin yaşlıların kemiklerinin gevrek ve çabuk kırılır olmalarını da önlemeye yardım eder. Aslında bu husus benim iradem dışında ceryan ettiği için bu konuda kesin bir vaitte bulunamam. Ancak bu bir ihtimaldir. Her halükârda şunu emniyetle söyleyebilirim ki, benden bu duyduklarımız, benim hakkımda en son duyacaklarınız değildir.

READER'S DIGEST'ten
Çeviren: GALİP ATAKAN

Hiç bir şeyden korkmayan adam, kendisinden herkesin korktuğu birinden daha az kudretli değildir.

SCHILLER

Tamir edilemeyen bir şey için teessüf edilmemelidir.

SAMUEL JOHNSON